

Talouden puolivuotiskatsaus

Kohtalaista kehitystä, mutta heijastumia globaalista epävarmuudesta

Vuoden 2011 ensimmäisellä puolikkaalla Leningradin alueen taloudellinen elpyminen jatkui. Teollisuustuotannon ja vähittäiskaupan kasvu oli vankkaa ja viennin nousu erityisen voimakas. Tästä on pitkälti kiittäminen alueen talouden monipuolisuutta, Pietarin kaupungin läheisyyttä ja öljyn korkeaa hintaa.

Alueen investoinneissa on kuitenkin nähtävissä mahdollisia kielteisiä heijastumia koko maailman taloudellisesta epävarmuudesta. Vaikuttaa siltä, että kiinteiden investointien kehitys on enimmäkseen suurten valtion tukemien infrastruktuuri-investointien tulosta ja investoinnit ulkomailta ovat täysin jäissä. Ulkomaiset investoinnit ovat vähentyneet merkittävästi ja tämä koskee sekä lainoja että suorita investointeja. Lisäksi ulkomaisten investointien ulosvirtaus alueelta on voimistunut.

Suurimmat teollisuudenalat elintarvikkeita lukuun ottamatta teollisuuden kasvun kärjessä

Vuonna 2010 Leningradin alueen teollisuus toipui täysin vuoden 2009 notkahduksesta. Vuoden 2011 ensimmäisellä puolikkaalla kasvuvauhti on lähes puolittunut edellisvuoden luvuista, mutta oli silti kohtuullinen 8 %. Koko teollisuuden kasvua vauhdittivat kaksinumeroisin luvuin suuret teollisuudenalat autoteollisuus, massan ja paperin valmistus sekä sähkön, kaasun ja veden tuotanto ja jakelu (SKV). Alueen tuotannon arvolla mitattuna toiseksi tärkein teollisuudenala elintarviketuotanto kuitenkin tuotti pettymyksen laskemalla. Tällä hetkellä sähkö, kaasu ja vesi muodostavat yli neljänneksen tehdasteollisuuden tuotannon arvosta. Autoteollisuuden osuus on lähellä viidennestä.

Teollisuustuotannon kehitys

(muutos edellisvuoden vastaavaan ajanjaksoon, %)

	2009	2010	1H 2011*
Kaivannaisteollisuus	-38.8	12.0	1.2
Elintarvikkeet	3.0	13.3	-2.4
Puunjalostus	-5.0	49.6	80.0
Paperin ja massan valmistus sekä paino- toiminta	-2.5	2.5	17.1
Öljytuotteet	-0.4	4.0	1.1
Kemikaalit	-21.0	27.6	3.3
Kumi- ja muovituotteet	-15.9	39.8	28.3
Muut ei-metalliset kivennäistuotteet	-3.1	19.9	-12.8
Metallit ja metallituotteet	21.2	0.7	-26.7
Koneet ja laitteet	1.9	50.0	140.0
Sähkö-, elektroniikka- ja optiset laitteet	-49.8	29.9	50.0
Kuljetusajoneuvot ja -laitteet	-25.5	50.0	16.8
Sähkö-, kaasu ja vesihuolto	-5.6	7.2	18.9
Yhteensä	-6.5	14.8	8.2

Lähde: Petrostat (2011)

*1H2011 viittaa tässä ja muualla vuoden 2011 tammi-kesäkuuhun

Puunjalostus ja koneenrakennus kasvoivat hyvin voimakkaasti, mutta niiden yhteenlaskettu osuus alueen teollisuustuotannon kokonaisarvosta on alle 7 %, joten ne eivät vahvasti vaikuta koko teollisuustuotannon kasvuvauhtiin. Merkittävistä teollisuudenaloista suurin tuotannonpudotus nä-

tiin metalleissa ja metallituotteissa (-26,7%), vaikka sen liikevaihto kasvoi 24 %.

Maataloustuotannon arvo kasvoi huomattavasti

Vuoden 2011 ensimmäisellä puolikkaalla Leningradin alueen maataloustuotannon arvo kasvoi reaalisesti 9,1 % edellisvuoden vastaavaan ajanjaksoon verrattuna. Tämä vauhti oli huomattavasti edellisvuosia nopeampi. Sitä edesauttoivat 17 % kasvanut lihan ja 8 % kasvanut munien tuotanto sekä ruoan maailmanmarkkinahinnat, jotka pysyivät korkeina vuoden 2011 alkupuoliskon.

Leningradin läänin maataloustuotanto

	2007	2008	2009	2010	1H2011
Kokonaistuotanto, mrd. ruplaa	37.6	41.0	44.2	50.6	23.9
Reaalikasvu, %	4.1	1.8	2.4	3.0	9.1
<u>Sato (1000 tonnia):</u>					
Vilja	85.4	98.3	105.9	79.2	...
Peruna	325.3	326.1	309.2	304.1	...
Vihannekset	240.3	261.4	259.2	230.0	...
<u>Määrä (1000):</u>					
Karja*	184.2	185.0	183.1	177.7	175.7
Siat*	66.3	90.8	163.0	185.2	190.2
Lampaat ja vuohet*	22.6	22.2	22.0	20.0	22.3
<u>Tuotanto (1000 tonnia):</u>					
Liha	109.8	209.4	216.5	231.4	132.2
Maito	554.2	555.8	557.3	547.2	277.9
Kananmunat (mrd. kpl)	2264	2358	2515	2633	1410

** jakson lopussa

Lähde: Petrostat (2011)

Aiemmissä raporteissamme olemme odottaneet alueen maidontuotannon kasvavan huomattavasti ZAO Lyuban:n 1200 lehmän suuren maitotilan aloitettua toimintansa Tosnan alueella. Näyttää kuitenkin siltä, että laitos ei ole vielä pystynyt kasvattamaan alueellista tuotantoa, sillä alueen maidontuotanto pysyi muuttumattomana vuoden 2011 ensimmäisellä puoliskolla.

Kuljetussektori pysähdyksissä

Koska rautatiekuljetuksista ei ole saatavilla tietoa, kuljetusalan kokonaiskehityksestä vuoden 2011 alkupuoliskolla on vaikea saada selvää kuvaa. Putkistokuljetukset säilyivät muuttumattomina ja muut kuljetusmuodot eivät huomattavasta kasvustaan huolimatta ole merkittäviä tekijöitä alueen kokonaiskuljetuksissa niiden pienistä osuuksista johtuen.

Rahdin kuljetus Leningradin läänissä

	2009	2010	1H2011	Growth, %
Rahdin volyymi, milj. tonnia sisältäen:	162.4	161.4	n/a	n/a
- Rautatiekuljetukset	32.0	35.9	n/a	n/a
- Maantiekuljetukset	3.6	3.9	1	18.9
- Sisävesikuljetukset	6.6	2.1	1.9	270.0
- Putkistokuljetukset	120.2	119.2	59	0.5

n/a – tietoa ei saatavilla

Lähde: Petrostat (2011)

Leningradin alueella on käynnissä merkittäviä investointiprojekteja, jotka kasvattavat alueen merkitystä tärkeänä kuljetusten solmukohtana. Esimerkiksi tällä hetkellä Ust-Lugan satamaan johtavaan rautatiehen investoidaan miljardeja ruplia. Ust-Lugan projekti on ollut käynnissä vuodesta 1999 public-private -yhteistyönä ja yksityisten sijoittajien osuuden kasvattamista harkitaan parhaillaan¹. Rahdinkäsittely satamassa on lisääntynyt huomattavasti vuoden 2011 aikana ja on arvioitu, että sen kokonaismäärä vuonna 2011 voi saavuttaa 20 miljoonaa tonnia².

Notkahdus kiinteissä investoinneissa, rakentaminen laskussa

Muusta Venäjistä poiketen maailmantalouden taantuma ei vähentänyt investointeja kiinteään pääomaan Leningradin alueella, mikä osittain auttoi aluetaloutta laskusuhdanteessa. Tämä investointien kehitys johtui kuitenkin paljolti suurista infrastruktuuri- ja energiaprojekteista (esim. Nord Stream -kaasuputki, BTS-2 -öljyputki, Ust-Lugan sataman laajennus ja Pulkovon lentokenttä). Osa näistä projekteista on nyt saatu loppuun, mikä näkyi huomattavana laskuna alueen kiinteissä investoinneissa. On mahdollista, että tilanne korjautuu vuoden toisella puolikkaalla, mitä kuitenkin haittaa maailmantalouden epävarmuus ja toisaalta se, että suurin osa vuoden 2010 investointien kasvusta tilastoitiin viimeiselle vuosineljännekselle. Toisaalta investoinnit Nord Stream -kaasuputkeen saatetaan rekisteröidä vuoden 2011 viimeiselle neljännekselle, millä voi myös olla oleellinen vaikutus koko vuoden tilastolukuihin.

Investoinnit kiinteään pääomaan

	2008	2009	2010	1H2011
Kokonaisinvestoinnit, mrd. RUR	161.3	190.9	269.3	101.2
reaalikasvu, %	3.7	7.7	32.4	-8.9
Investointi-indeksi, 1999=100	131.7	141.0	186.7	...

Lähde: Petrostat (2011) Rosstat (2011)

Suurten ja keskisuurten yritysten kiinteät investoinnit toimialoittain, mrd. ruplaa

	2009	2010	1H2011	Muutos, %
Maa- ja metsätalous	4.8	6.0	2.7	5.7
Kaivannaisteollisuus	8.2	4.8	1.3	0.8
Elintarviketeollisuus	2.8	2.3	0.7	-17.8
Puunjalostusteollisuus	0.9	2.1	2.6	11x
Paperi- ja massateollisuus	1.6	1.7	0.6	-31.4
Kemianteollisuus	1.4	1.5	1.2	3.2x
Muovituotteiden valmistus	2.9	1.1	1.8	110.0
Muut ei-metalliset mineraalituott.	4.2	2.2	4.7	4.6x
Metalliteollisuus	0.5	0.7	0.2	120
Kuljetusvälineiden valmistus	1.9	1.6	6.7	49.0
Energia-, kaasu-, ja vesihuolto	16.1	23.2	13.3	70.0
Rakentaminen	37.9	33.5	12.3	-42.5
Kauppa	1.1	2.1	0.6	16.1
Kuljetus ja viestintä	1.2	0.6	0.2	90.0
Kiinteistöpalvelut	68.4	110.2	27.7	-36.4
Muut (sis. öljynjalostus ja konepajateollisuus)	5.2	5.2	0.8	-33.9
YHTEENSÄ	159.1	202.2	78.6	-11.8

Lähde: Petrostat (2011)

¹ <http://lenta.ru/news/2011/10/10/ustluga/>

² <http://mfd.ru/news/view/?id=1655631&companyId=1858>

Vuonna 2010 noin 70 % kiinteistä investoinneista (ei sis. pieniä yrityksiä) suuntautui kuljetus- ja energia-aloille. Vuoden 2011 ensimmäisellä puoliskolla tämä osuus laski 50 %:iin. Autoteollisuuden investointien osuus sitä vastoin nousi yhdestä prosentista 8,5 %:iin. Erikoista Petrostatin investointitilastoissa on, että autoteollisuuden ruplamääräiset kiinteät investoinnit vuoden 2011 ensimmäisellä puoliskolla olivat nelinkertaiset verrattuna koko vuoteen 2010, mutta reaalisuiksi raportoitiin vain 49 % (katso taulukko). Myönteistä on huomata, että huomattavaa investointien kasvua tapahtui monilla eri aloilla. Vaikka ne eivät suuruudessa pysty kilpailemaan isojen infrastruktuuriprojektien kanssa, ne vahvistavat alueen taloudellista pohjaa tulevaisuudessa.

Viimeaikaisesta investointien laskusta huolimatta Leningradin alueella on suunnitteilla monia uusia suuria infrastruktuuriprojekteja. Niihin lukeutuvat mm. kymmenen miljardin ruplan Leningradin alueen ja Pietarin kaupungin yhdistävä sähköverkkoinvestointi ja suuri vesivoimalaitos (katso lisää SWOT -osiosta)³.

Myös vuoden 2011 alkupuolen kiinteiden investointien tilastoista rahoituslähteistä löytyy mielenkiintoinen ilmiö. Yritysten omien varojen osuus investointien rahoituksesta nousi voimakkaasti. Nämä rahat eivät kuitenkaan tulleet voitoista tai poistovaroista, joista yritysten oma rahoitus yleensä tulee lähes kokonaan (katso taulukko). Valitettavasti tästä rahoituslähteestä ei ole tarjolla yksityiskohtaista tietoa. Toinen huomattava muutos on pankkilainojen merkityksen kasvaminen. Samalla muiden lainojen, julkisen budjettirahoituksen ja yritysten omistajien rahoituksen rooli pieneni.

Suurten ja keskisuurten yritysten kiinteiden investointien rahoituslähteet, osuudet %:na

	2009	2010	1H2011
Yritysten omat varat	19.1	17.3	33.4
sisältäen:			
a) voitot	8.1	5.7	7.7
b) poistovarot	10.1	10.9	10.1
Ulkopuolinen rahoitus	80.9	82.7	66.6
sisältäen:			
a) pankkilainat	3.2	8.1	20.3
b) muut lainat	14.1	14.6	7.2
c) valtion budjettivarat	17.1	13.4	8.0
sisältäen:			
- federaatiobudjetti	15.1	10.6	6.9
- aluebudjetti	1.0	1.0	0.7
- budjettien ulkopuoliset varat	0.0	0.0	0.0
d) muut lähteet	46.5	46.6	31.1
sisältäen:			
- omistajilta	39.3	42.8	29.3
- ulkopuolisilta sijoittajilta	1.1	1.3	0.1
- osakeannit	4.5	1.2	...
YHTEENSÄ	100	100	100

Lähde: Petrostat (2011)

³ <http://ria.ru/economy/20110103/316930458.html> 03.01.2011

<http://47news.ru/articles/48896/>

Investointiaktiivisuuden hyppäyksestä huolimatta rakennusala supistui vuonna 2010. Tämä lasku jatkui vuoden 2011 ensimmäisellä puolikkaalla reaali kasvun ollessa negatiivinen -10,5 %. Asuinrakentaminen laski 26 % verrattuna vuoden 2010 ensimmäiseen puolikkaaseen ja olisi ollut vielä pahempi, ellei kesäkuussa olisi tapahtunut huomattavaa nousua. Yksityinen sektori oli lähes kaiken vuoden 2011 alkupuolen asuinrakentamisen taustalla.

Rakennusalan kehitys

	2008	2009	2010	1H 2011
Valmistuneiden rakennusprojektien arvo: mrd. ruplaa	76.3	91.0	74.3	25.6
reaali kasvun, %	1.6	3.8	-5.7	-10.5
Asuinrakentaminen (1000 m ²)	908	1031	1043	364

Lähde: Petrostat (2011)

Ulkomaisten sijoitusten jyrkkä lasku jatkui

Ulkomaisten sijoitusten määrä Leningradin alueelle puolittui vuonna 2010. Tämä johtui osin todennäköisesti Fordin Motorsin laajentamiseen liittyvästä lainoituksesta johtuneista poikkeuksellisen suurista investoinneista vuonna 2009, jotka normalisoituivat 2010. Silti ulkomaiset investoinnit jatkoivat jyrkkää laskua vuoden 2011 ensimmäisellä puolikkaalla.

Tällä kertaa lasku johtui suorien investointien yli 60 %:n pudotuksesta, kun vuonna 2010 ne lisääntyivät. Tämä kehityssuunta on negatiivinen, sillä nyt sekä suorien että lainamuotoisten investointien virta on hupenemassa. Investointien ulosvirtausta ajatellen tilastot ovat melko ristiriitaiset. Rosstatin mukaan ulkomaisen rahoituksen nettovirta (sisäänvirtaus vähennettynä ulosvirtauksella) oli 127 milj. USD positiivinen. Kuitenkin Petrostatin mukaan vuoden 2011 ensimmäisellä puolikkaalla ulosvirtaus oli 350 milj. USD, mikä tarkoittaisi noin 150 milj. dollarin negatiivista nettovirtaa.

Merkittävä muutos on nähtävissä ulkomaisten investointien muiden lainojen kategoriassa. Kun vuonna 2010 lähes kaikkien lainojen maturiteetti oli yli kuusi kuukautta, vuoden 2011 alkupuoliskolla kahden kolmesta lainasta maturiteetti oli alle kuusi kuukautta. Tämä todennäköisesti heijastaa sijoittajien kasvavaa epävarmuutta maailmantalouden ja mahdollisen uusiutuvan taantumien suhteen.

Joitain suuria ulkomaisia investointeja on kuitenkin käynnissä. Kraft Foods aikoo investoida yli 100 milj. dollaria vuosina 2011-2014 tehtaaseen Gorelovossa, mikä tuplaa sen tuotannon. Päätös tuotannon laajentumisesta vastaa kasvavaan kysyntään Kraft Foods Rus:n tuottamaa pikakahvia kohtaan ja parantaa yrityksen vientipotentiaalia⁴. Nokian Renkaat puolestaan aikoo investoida 62 miljoonaa euroa sen Vsevolozhskissa sijaitsevan tehtaan kehittämiseen. Nokian Renkaiden investointien kokonaismäärä on noin 117 miljoonaa euroa vuonna 2011, verrattuna 50,5 miljoonaan euroon vuonna 2010⁵.

⁴ <http://47news.ru/articles/49118/>

⁵ <http://ria.ru/company/20110209/332272571.html>

Ulkomaisten sijoitukset, milj. dollaria

	2008	2009	2010	1H 2011	Muutos, %
Ulkomaisten sijoitukset sisältäen:	961.2	1247.1	636.9	201.7	-59.4
• Suorat (FDI)	482.4	335.3	380.9	106.1	-63.8
• Portfolio	0.4	0.3	105.6	5.2	-95.1
• Muut	478.4	911.5	150.4	90.4	-7.0

Lähde: Petrostat (2011)

Karkeasti ottaen neljännes ulkomaisten investointien kokonaismäärästä vuoden 2011 ensimmäisellä puoliskolla suuntautui maatalouteen ja oli lainamuotoista. Noin 40 % suuntautui teollisuuteen – pääasiassa öljy- ja kaivannais- sekä puunjalostusteollisuuteen. Lähes 20 % kohdistui kiinteistöalalle.

Suurimmat sijoitusten lähdemaat olivat Tanska (osuus 25,6 %, pääosin lainaa), Kypros (22,2 %, pääosin suoria), Suomi (11,6 %, sekä suoria että lainaa) ja Saksa (11,4 % pääosin suoraa).

Vähittäiskauppa kasvussa, inflaatio tasoittaa

Vähittäiskaupan myynti elpyi voimalla vuonna 2010 mutta vuoden 2011 ensimmäisellä puoliskolla kasvuvauhti hidastui huomattavasti. Kaupan rakenne elintarvikkeiden (osuus 47 %) ja muiden tuotteiden (53 %) välillä säilyi muuttumattomana. Tämä näyttää kuitenkin johtuvan täysin elintarvikkeiden hinnannoususta (ei fyysisen myynnin kasvusta), sillä elintarvikkeiden vähittäismyynti säilyi lähes ennallaan (kasvu 1,5 %), kun muiden tuotteiden myynti kasvoi 12 %. Tämä saattaa tarkoittaa, että muiden kuin elintarvikkeiden myynti voisi olla vielä suurempaa, mikäli ruoan hintakehitys olisi maltillisempaa. Näin saattaa käydä vuoden 2011 loppupuoliskolla, sillä elintarvikkeiden hinnannousu on alkanut hieman helpottaa.

Vähittäiskauppa ja kuluttajapalvelut

	2008	2009	2010	1H2011
Vähittäismyynti, mrd. RUR	121.2	141.3	169.6	92.9
Vähittäismyynti kasvu, %	6.9	-2.8	11.8	7.0
Maksulliset palvelut, mrd. RUR	25.6	31.2	35.2	19.2
Maksulliset palvelut, kasvu-%	1.4	0.0	-1.2	1.3
Kuluttajapalvelut, mrd. RUR	2.3	2.5	2.7	1.5
Kuluttajapalveluiden kasvu, %	4.6	-2.9	-1.4	-0.4

Lähde: Petrostat (2011)

Maksullisten palvelujen kehitys on hyvin heikkoa, eikä niille ole tilastoitu merkittävää kasvua vuoden 2008 jälkeen. Tämä johtuu paljolti asumis- ja julkis palvelujen hyvin hitaasta kasvusta, sillä nämä kaksi alaa muodostavat lähes 60 % maksullisten palvelujen ryhmästä Leningradin alueella. Näiden alojen hidas määrällinen kasvu johtuu paitsi niiden riippumattomuudesta suhdanteista, myös niiden tariffien nopeasta noususta. Kuitenkin palvelualojen kasvu on myös laajemmin tarkasteltuna vaatimatonta, sillä myös useimmat muut merkittävät palveluryhmät (lääkintä, koulutus, kotitalous ja kuljetus) joko kasvoivat hitaasti tai heikkenivät. Myös kuluttajapalveluiden (esim. korjaukset ja pesulat) kehitys on heikkoa niiden laskiessa jo kolmatta vuotta. Niiden osuus kaikista maksullisista palveluista on kuitenkin vain noin 8 %. Suurimmat kuluttajapalveluihin tilastoitavat ryhmät Leningradin alueella ovat talojen remontointi (osuus

25 %), autonkorjaus (10 %), hautaustoiminta (12 %) sekä saunat ja kylpylät (8%)

Kuten aiemminkin, inflaatio Leningradin alueella oli nopeampaa kuin Venäjällä keskimäärin, mutta ero oli tällä kertaa aiempaa pienempi. Näyttää siltä, että hintojen nousupaine on helpottanut jonkin verran vuodesta 2010 huolimatta energiatariffien huomattavasta noususta tammikuussa 2011. Edellisuuteen verrattuna erityisesti rakennustarvikkeiden sekä kuljetus- ja viestintätariffien nousupaine on helpottanut merkittävästi. Myös raidekuljetusten hinnat nousivat selvästi, mutta se ei ollut nähtävissä rahtitariffien yhteistilastosta, sillä se vaikutti pääasiassa pieniin yrityksiin, joilla ei ole pitkäaikaissopimuksia Venäjän valtion rautatieyhtiön kanssa.

Kuluttajahintainflaatio, joulukuu-joulukuu, %

	2007	2008	2009	2010	1H 2011
Leningradin lääni	12.8	14.9	10.1	11.1	5.3
Venäjä	11.9	13.3	8.8	8.8	5.0

Lähde: Rosstat (2011)

Korkea öljyn hinta kasvatti vientiä

Leningradin alueen vienti kasvoi voimakkaasti vuoden 2009 pudotuksen jäljiltä vuonna 2010 ja saavuttaa nykyvauhdilla kriisiä edeltävän ajan tason vuoden 2011 aikana. Viennin kasvu liittyy pitkälti sitkeästi korkeana pysyneeseen öljyn hintaan, sillä öljytuotteiden osuus Leningradin alueen viennistä kasvoi taas (tällä hetkellä lähes 80 % kokonaisuinnistä). Positiivinen piirre vientitilastoissa on koneiden ja ajoneuvojen nousut osuus.

Tuonnin osalta on odotettavissa vielä kriisistä palautumista huolimatta kovasta 50 %:n kasvusta vuoden 2011 alkupuoliskolla ja se on vielä selvästi kriisiä edeltävän tason alapuolella. Tuonnin rakenteessa merkittävimmät muutokset olivat elintarviketuonnin osuuden lasku (arvo on silti noussut) kun kemikaalien, metallien sekä koneiden ja ajoneuvojen tuonti oli selvässä nousussa.

Leningradin läänin ulkomaankauppa, milj. dollaria

	2008	2009	2010	1H 2011	Muutos %
Ulkomaankauppavaihto	20325	10822	14727	9581	43.5
Vienti	11589	7162	10147	6753	39.0
Tuonti	8736	3660	4580	2828	50.0
Kauppatase	2853	3502	5567	3925	29.4

Lähteet: Petrostat (2011) ja Rosstat (2011)

Viennin ja tuonnin rakenne, %

	2010		1H 2011	
	Vienti	Tuonti	Vienti	Tuonti
Elintarvikkeet	1.3	24.1	1.0	20.1
Mineraalituotteet*	78.0	1.5	79.3	0.8
Kemikaalit	8.2	10.9	7.8	12.5
Paperi ja puutavara	4.4	3.8	3.4	3.3
Metallit ja metallituotteet	2.0	12.0	1.4	14.8
Koneet, laitteet ja kuljetusvälineet	4.9	43.1	6.2	44.5
Muut	1.0	2.3	0.8	1.9

* lähinnä öljyä ja öljytuotteita

Lähde: Petrostat (2011)

Tammi-kesäkuussa 2011 Leningradin alueen kauppakumppaneihin lukeutui 96 maata. Tärkeimmät näistä olivat: Sveitsi (viennin osuus 32,1 %; tuotteet: öljytuotteet, renkaat), Britannia (31,2 %; öljy), Alankomaat (10,5 %; öljytuotteet, alumiini, koneet ja laitteet), Suomi (8,9 %; alukset, orgaaniset kemikaalit, puu, öljy, renkaat) ⁶.

Tärkeimmät kauppakumppanit, milj. dollaria

	2010		1H 2011	
	Vienti	Tuonti	Vienti	Tuonti
Iso-Britannia	3447	127	2109	81
Sveitsi	3417	18	2165	11
Alankomaat	809	98	709	84
Saksa	102	714	46	461
Suomi	500	562	599	416
Kiina	48	286	19	170
Viro	197	55	177	34
Ranska	184	246	68	151

* Perustuu Petrostatin tietoihin

Lähde: Petrostat (2011)

Ristiriitaisia tuloksia yritysten taloustilanteesta

Taloukasvun jatkuminen vuonna 2010 johti yritysten voittojen merkittävään nousuun. Vuoden 2011 ensimmäisellä puolikkaalla tulokset olivat ristiriitaisia. Kaikkien Leningradin alueen yritysten (pl. pankit ja rahoitusalan yritykset) yhteenlasketut voitot nousivat selvästi, mutta toisaalta tappiollisten yritysten osuus alueella nousi 40 %:iin edellisuoden lopun 32 %:sta. Tappiollisten yritysten osuus nousi kaikilla toimialoilla paitsi maataloudessa. Erityisen dramaattinen muutos oli rakennusala, jossa tappiota tekevien yritysten määrä nousi kuudessa kuukaudessa 20 %:sta 44 %:iin. SKV-toimialalla tappiollisten toimijoiden osuus on tällä hetkellä 58 %, mikä voi liittyä korkeiden energianhintojen ja valtion säätelemien loppukäyttäjähintojen yhdistelmään. Myös kuljetussektorilla kannattamattomien yritysten osuus on noussut selvästi yli puoleen. Nämä tiedot voivat kieliä tilanteesta, jossa vahvimmat yritykset jatkavat menestystään, kun maailmanlaajuiset epävarmuudet alkavat haitata heikompien yritysten toimintaa laajemmin.

Suurten ja keskisuurten yritysten taloudellinen tilanne, mrd. ruplaa

	2008	2009	2010	1H2011
Nettovoitot (tappiot) sisältäen:	60.7	44.6	71.0	37.7
Maa- ja metsätalous	1.9	2.6	3.00	2.8
Kaivannaisteollisuus	1.2	-0.6	-0.3	-0.01
Tehdasteollisuus	35.3	20.6	42.5	22.0
Sähkö-, kaasu- ja vesihuolto	-0.2	2.7	2.0	3.4
Rakennusala	2.8	3.4	4.2	0.85
Nettovoitot (tappiot)	2.6	1.5	4.9	4.4
Kuljetus ja viestintä	17.1	14.5	14.8	4.7

Lähde: Petrostat (2011)

⁶ <http://47news.ru/articles/49162/>

Julkinen sektori ja sosiaalisen tilanteen kehitys

Budjettitilanne koheni, sosiaalikulut kasvussa

Vuonna 2010 Leningradin alueen budjetti oli selvästi tasapainoisempi verrattuna vuoden 2009 reiluun alijäämään. Tammi-kesäkuussa 2011 tilanne koheni entisestään budjetin tulojen nopeamman nousun ansiosta. Vuoden ensimmäiseltä puoliskolta jäi huomattava budjettilyijäämä, mutta se pienentynee vuoden toisella puolikkaalla selvästi budjetin kulujen ajoituksen takia. Ylijäämä oli kuitenkin muutamia prosenttiyksiköitä suurempi kuin vuoden 2010 ensimmäisellä puolikkaalla, mikä viestii tilanteen paranemisen jatkumisesta. Koulutuksen, terveydenhuollon ja sosiaalipolitiikan osuudet budjetista kasvoivat ja vuoden 2011 alkupuoliskolla niiden yhteenlaskettu osuus kaikista kuluista oli lähes kaksi kolmannesta. Tämänhetkisen suunnitelman mukaan myös vuoden 2012 budjetissa painotetaan sosiaalimenoja⁷.

Leningradin läänin budjetti, mrd. ruplaa

	2007	2008	2009	2010	1H2011
Tulot	48.6	63.4	62.4	74.2	38.6
Menot	44.6	62.3	66.9	73.3	29.9
Budjetin yli-/alijäämä	4.0	1.1	-4.5	0.9	8.7
Yli-/alijäämä %:a tuloista	8.2	1.7	-7.2	0.4	22.5

Lähde: Petrostat (2011)

Työllisyystilanne jatkoi kohentumistaan

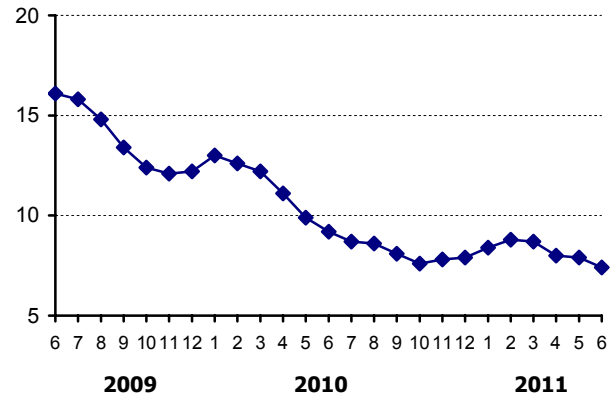
Työllisyystilanteen vuoden 2009 puolivälissä alkanut nouseva trendi jatkui myös vuoden 2011 ensimmäisellä puolikkaalla, kun työttömien määrä väheni (katso kuvaaja). Rekisteröity työttömyys on jo laskenut kriisiä edeltäneen tason alapuolelle, mutta todennäköisesti todenmukaisemman ILO:n metodologian mukaan laskettu työttömyys on yhä jonkin verran sen yläpuolella (katso taulukko). Työllisyyden kasvu oli erityisen voimakasta (15-25 %) rakennuksen kaupan alalla verrattuna kesäkuuhun 2010. Teollisuus, joka on selvästi alueen suurin työllistäjä (24 % kaikista työpaikoista), kasvatti työntekijämääräänsä noin 6 %. Myös työpaikkojen vähenemistä tilastoitin joillain toimialoilla, esimerkiksi SKV-sektorilla, kaivannaisteollisuudessa, maataloudessa, rahoitusallalla ja koulutuksessa.

Työttömyysaste Leningradin läänissä, %

		2007	2008	2009	2010	1H2011
Rekisteröity	Venäjä	2.1	2.0	2.8	2.8	1,8
	Leningradin l.	0.7	0.9	1.2	0.7	0.6
ILO :n metodologia	Venäjä	6.1	6.3	8.4	7.5	6,1
	Leningradin l.	4.0	6.0	7.2	5.2	4,3

Lähde: Rosstat (2011) and Petrostat (2011)

Työttömien määrä Leningradin läänissä, tuhatta

Lähde: Petrostat (2011)

Tällä hetkellä avointen työpaikkojen määrä on miltei kaksinkertainen työttömien määrään verrattuna, mikä kertoo talouden kohenemisestä, mutta myös kohtaanto-ongelmista työmarkkinoilla. Reaalipalkat alueella olivat kesäkuussa 2011 2,5 % korkeammat kuin vuotta aiemmin.

Lähteet

Petrostat (2011), Social and economic situation in the Leningrad region in January-June 2011, St. Petersburg: Petrostat.

Rosstat (2011), internetsivut: <http://www.gks.ru> and <http://petrostat.gks.ru>

⁷ <http://47news.ru/articles/49162/>

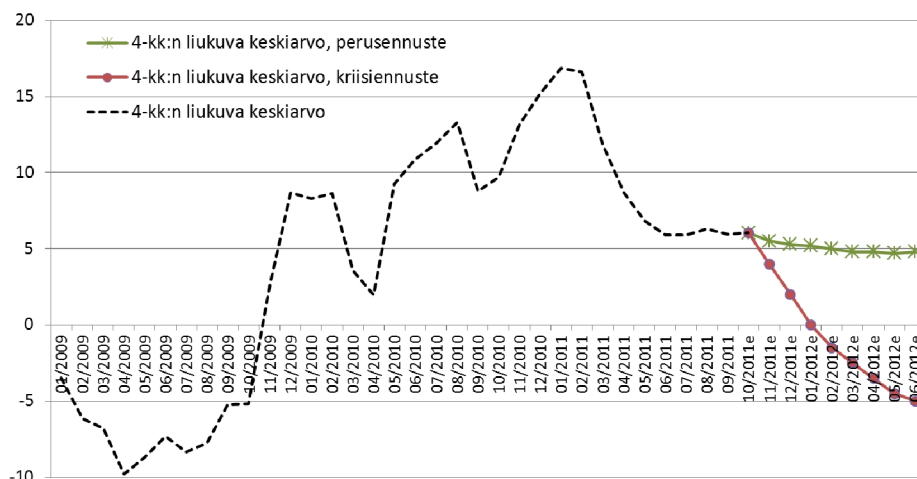
Ennuste Leningradin läänin talouskehitykselle vuoden 2012 ensimmäisellä puoliskolla

CEMATin joulukuun 2010 ennuste Leningradin alueen teollisuustuotannon kasvulle tammi-kesäkuussa 2011 oli 5 % ja vähittäiskaupan kasvulle 7 %. Teollisuustuotannon kasvuennustemme osoittautui hieman pessimistiseksi (toteutunut kasvu oli 8,2 %), kun aluetalous pystyi kasvamaan vakaasti vuoden 2010 alkupuolen hyvin korkeasta vertailupohjasta huolimatta. Vähittäiskaupan osalta ennustemme osui kohdalleen. Toukokuussa ennustimme koko vuoden 2011 kasvuluvuiksi 11 % teollisuustuotannolle ja 8 % vähittäiskaupalle. Uusimpien lukujen perusteella näyttää siltä, että investointien laskun ja maailmantalouden epävarmuuksien johdosta kasvun hidastuminen vuodesta 2010 voi olla selvästi arvioimaamme jyrkempää. Vähittäiskaupan osalta kehitys seuraa melko tarkasti koko vuoden ennustettamme.

Maailmantalouden suurien epävarmuuksien vuoksi päätimme julkaista kaksi erillistä ennustetta vuoden 2012 ensimmäiselle puolikkaalle. Ensimmäinen on *perusskenaario*, jossa maailmantalous jatkaa elpymistään ja läntiset taloudet pystyvät välttämään taantuman uusiutumisen. Kuitenkin, jos eurokriisiä ei saada ratkaistua vuodenvaihteeseen 2011-2012 mennessä, maailmantalouden vaipuminen taantumaan Euroopan johdolla on täysin mahdollinen tilanne, mikä taas vaikuttaisi negatiivisesti myös Leningradin alueeseen. Tämä on meidän *kriisiskenaariomme*. **Perusskenaariosa** odotamme alueen **teollisuustuotannon** kasvun tasoittuvan osapuilleen 5 %:n tasolle, mikä vastaavasti näkyisi **5 %:n** kasvuna myös vuoden 2012 ensimmäisellä puoliskolla. **Kriisiskenaariossa** kuitenkin odotamme negatiivisen shokin olevan yhtä voimakas kuin vuosina 2008-2009, mikä laskisi teollisuuden kasvun nopeasti negatiiviseksi johtuen **-3 %** kasvuluukuun tammi-kesäkuussa 2012.

Esitämme vastaavat kaksi skenaariota myös vähittäiskaupan kasvulle. **Perusskenaariossa** odotamme **vähittäiskaupan** saavuttavan kaksinumeroisen kasvun **11 %** tammi-kesäkuussa 2012 – matalan työttömyyden ja helpottavan inflaation vauhdittamana. **Kriisiskenaariossa** taas odotamme vähittäiskaupan kasvun hidastuvan nopeasti, mutta pysyvän kuitenkin positiivisena vuoden ensimmäiset kuusi kuukautta, päätyn **4 %:n** keskimääräiseen vauhtiin puolivuotiskauden aikana.

Kuvio 1: Alueen teollisuustuotannon kasvun neljän kuukauden liukuva keskiarvo ja sen ennuste

SWOT-analyysi

Vahvuudet: Leningradin alueen kilpailuaseman paraneminen jatkui vuoden 2011 ensimmäisten kuuden kuukauden aikana. Tästä on kiittäminen hyvin suotuisaa maantieteellistä asemaa sekä Federaation hallinnon ja yksityisten sijoittajien vahvaa sitoutumista alueen kehittämiseen liikenteen solmukohtana ja teollisuuskeskuksena. Tärkeimmistä projekteista voidaan mainita Ust-Lugan satama, joka sisältää laajan teollisuusalueen ja uuden kaupungin jopa 34,5 tuhannelle asukkaalle⁸; BTS-2 -öljyputki, joka yhdistää Ust-Lugan Venäjän putkiverkostoon; hiljattain julkistettu Primorskin sataman laajennus (kustannukset arviolta 1,3 mrd. USD); Nord Stream –kaasuputki; Pietarin toistaiseksi suunnitella olevan uuden kehätien (KAD-2) rakentaminen; neljän uuden ydinreaktorin rakentaminen (LAES-2) sekä vuoden 2011 aikana valmistuvaksi suunniteltu Kinef –öljynjalostamon laajamittainen uudistaminen.⁹ Nämä projektit ovat edistyneet hyvin. BTS-2 –putki on rakennettu valmiiksi ja sen käyttöönotto on suunniteltu joko vuoden 2011 loppuun tai 2012 alkuun.¹⁰ Nord Streamin ensimmäinen osuus valmistui marraskuussa 2011 ja toinen osuus valmistunee 2012.¹¹ Ydinvoimala LAES-2:n ensimmäisen reaktorin odotetaan valmistuvan vuoteen 2014 mennessä, toisen vuoteen 2016, kolmannen 2017 ja neljännen 2019 mennessä. Tällä hetkellä projekti työllistää noin 3000 rakennustyöntekijää.¹²

Myös pienemmät projektit kertovat alueen taloudellisista vahvuuksista: Nokian Renkaiden toinen tehdas; Kiinalaisen TPV Technologiesin Philipsin televisioita valmistava tehdas, Kraft Foodsin uusi kahvitehdas; espanjalaisen Gestamp Automocionin autonosatuotannon laajentaminen sekä merkittävät tanskalaiset investoinnit Leningradin alueen sikojen kasvatukseen. Edelleen alueen rahoitustilanteen paranemista heijastaa se, että kaksi luottoluokitajaa – Fitch ja Standard & Poors – ovat hiljattain nostaneet Leningradin alueen luottoluokitusta.¹³

Heikkoudet: Vuoden 2011 ensimmäisen puoliskon aikana Leningradin alueen heikkoudet säilyivät pitkälti samoina kuin vuonna 2010 yhtä poikkeusta lukuun ottamatta: Etnisten konfliktien ja väkivallan uhka alkoi olla entistä konkreettisempi. Kesällä tapahtui kolme joukkotappelua pienissä Kobralovon, Nikolskoen ja Dubrovkan kylissä eri puolilla aluetta. Aluehallinto havahtui myös ongelmaan ja alkoi kehittää ohjelmaa etnisten väestöryhmien välisten suhteiden normalisoimiseksi.¹⁴

Mahdollisuudet: Aluehallinto on jatkanut useiden teollisuusalueiden (kutsutaan myös nimellä ”teknologiapuisto”) kehittämistä seuraten Kalugan alueen rohkaisevaa esimerkkiä.¹⁵ Äskettäin tehtiin myös päätös verohelpotuksista näihin teknologiapuistoihin sijoittaville tahoille. Sijoittajat vapautetaan esimerkiksi tulo- ja omaisuusveroista 3-4 vuodeksi.¹⁶ Paikallishallinto selvästi näkee tarpeen säilyä houkuttelevana paikkana sijoittajille ja pitää teknologiapuistoja tärkeänä tämän tavoitteen saavuttamiseksi.

Toinen huomattava mahdollisuus on seurausta presidentti Medvedevin päätöksestä juhlistaa ”Venäjän valtiollisen olemassaolon 1150:ttä vuosipäivää” vuonna 2012.¹⁷ Tämä tarkoittaa, että juhlallisuuksiin osallistuvien alueiden pitäisi saada lisärahoitusta federaatiotason hallinnolta. Yleensä tällaiset rahat investoidaan paikalliseen infrastruktuuriin, historiallisten rakennusten restaurointiin kuin myös juhlallisuuksien järjestelyihin. Leningradin aluetta ja erityisesti Staraja Ladogan kaupunkia pidetään yhtenä Venäjän valtiollisen olemassaolon symbolina. Tämän vuoksi alue voi saada melko suuren osuuden valtion tarjoamasta lisärahadista ja hyvän mahdollisuuden markkinoida itseään matkailukohteena.

Uhat: Aiemmissa raporteissa mainittujen yhä ajankohtaisten uhkien lisäksi nyt on ilmaantunut kaksi uutta huomionarvoista tekijää. Ensimmäinen liittyy sähkö- ja rautatiekuljetustariffien vapauttamiseen, mikä johti niiden voimakkaaseen nousuun vuoden 2011 ensimmäisellä puoliskolla. Federaation hallinto on luvannut jäädyttää tariffit, mutta vain heinäkuuhun 2012 asti. Sen jälkeen niiden voidaan odottaa nousevan taas nopeasti. Toinen uhka tulee uudelleenherätetystä ideasta liittää Leningradin alue yhteen Pietarin kaupungin kanssa. Syyskuussa 2011 Nikolai Vinnichenko, presidentin edustaja Luoteis-Venäjän federaatiopiirissä, sanoi, että liitoksesta saatetaan keskustella taas vuoden 2012 puolivälissä.¹⁸ Lisäksi joukko asiantuntijoita kannatti ehdotusta ja erään mielipidemittauksen mukaan myös noin 57 % Leningradin alueen väestöstä kannattaa yhdistämistä.¹⁹ Kuvernööri Valery Serdyukov on vahvasti sitä vastaan: yhdistymisen seurauksena hän todennäköisesti menettäisi paikkansa. On myös muita syitä pitää yhdistymistä uhkana. Esimerkiksi Serdyukovin valtakaudella Leningradin alueen investointi-ilmapiiri on ollut huomattavasti Pietaria parempi (esim. alueen avokätisten verohelpotusten ansiosta). Yhdistymisen jälkeen aluehallintoa johtaisi todennäköisesti Pietarin nykyinen kuvernööri Georgy Poltavchenko, jota monet pitävät taloudellisesti vähemmän liberaalina ja avoimena kuin Serdyukovia. Näin liitos voisi johtaa myös alueellisen investointi-ilmapiirin heikkenemiseen (esim. verohelpotukset todennäköisesti lakkautettaisiin). Sen lisäksi yhdistymisen seurauksena sijoittajat joutuisivat neuvottelemaan uudelleen Serdyukovin kanssa tekemänsä sopimukset Pietarin hallinnosta tulevien uusien ihmisten kanssa. Tämä taas voi haitata joitain tärkeitä investointiprojekteja, mikäli uutta byrokraatiaa syntyy paljon.

Lopuksi on mainittava, että euroalueen kriisillä voi hyvin olla kielteinen vaikutus Leningradin alueen talouteen, mutta kehitys riippuu paljon tärkeimpien vientituotteiden – öljyn ja kaasun – hintojen kehityksestä.

⁸ <http://www.ust-luga.ru/activity/?s=krt>

⁹ http://www.kinef.ru/info_future.php

¹⁰ <http://www.regnum.ru/news/1383920.html>

¹¹ <http://www.nord-stream.com/press-info>

¹² <http://www.titan2.ru/news/laes2>

¹³ <http://www.regnum.ru/news/1424636.html>

¹⁴ <http://www.regnum.ru/news/1443681.html>

¹⁵ Zimin, Dmitry (2010), ”Promoting investment in Russia’s regions,” *Eurasian Geography and Economics*, 51 (5): 653-668.

¹⁶ <http://www.regnum.ru/news/1459767.html>

¹⁷ <http://www.regnum.ru/news/1414990.html>

¹⁸ <http://www.regnum.ru/news/1444501.html>

¹⁹ <http://www.regnum.ru/news/1418706.html>

Leningradin läänin talouden Dynaaminen SWOT-kehikko

	<i>Huomionarvoiset</i>	<i>Tärkeät</i>	<i>Kriittiset</i>
Vahvuudet	Yhteinen raja EU:n kanssa; useita suuria menestyviä yrityksiä (LAES, Kinef -öljynjalostamo, Fosforit, Svetogorskin paperitehdas); useita suuria projekteja teollisuudessa, maataloudessa ja kuljetusalalla (LAES-2, BTS-2, Nord Stream jne.)	Hyvä maine sijoittajien keskuudessa; maailmanluokan yritysten läsnäolo; investointikannustimet; aluehallinnon vakaus; suora yhteys Pietarin markkinoihin ja resursseihin (ihmiset, rahoitus, tiede jne.); omavaraisuus energiassa	Monipuolinen talouden rakenne; hyvin suotuisa maantieteellinen sijainti; kehittyneet rautatieverkko ja satamat, yhteys Pulkovon kansainväliselle lentokentälle; Kremlin vahva sitoutuminen alueen kuljetusinfrastruktuurin kehittämiseen
Heikkoudet	Negatiiviset heijastevaikutukset Pietarista (saasteet, aivovuoto); ongelmat yhden toimialan kaupungien taloudellisessa uudelleenjärjestelyssä; organisoituneita rikollisryhmiä	Riittämättömät työvoimaresurssit; negatiiviset demografiset trendit; tiestön heikko kunto ja tiheys; rapistunut infrastruktuuri; kansanryhmien välisten jännitteiden nousu	
Mahdollisuudet	ENPI CBC –projektit voivat stimuloida taloudellista kehitystä ja aktiivisempaa yhteistyötä Suomen kanssa; Venäjän itsenäisyyden tuleva 1150. juhlavuosi	Etenevä kansainvälistyminen, erityisesti liikesuhteiden kehittäminen Kiinan kanssa; osallistuminen Trans-Siperian rautatien elvyttämiseen ja uudet kuljetuksen ja logistiikan projektit	Korkean palvelutason teollisuusalueet ylläpitävät kilpailukykyä ja valmistuvat sopivasti talouden elpymässä Venäjällä
Uhat	Laittomien maahanmuuttajien tulo vahvistaa etnisiä järjestäytyneen rikollisuuden ryhmiä; uudet työtaistelut mahdollisia	Uusia ongelmia yhden toimialan kaupungeissa; merkittävät nousut liikenteen ja sähkön hinnoissa; mahdollinen yhdistyminen Pietariin; todellinen kansanryhmienvälisten suurien konfliktien uhka	Vahva kilpailu investoinneista muiden Venäjän alueiden ja naapurimaiden kanssa